

sklenených fliaš a papiera sa vracia do výroby 42-49 % . Podporu čistej technológie a jej ekonomické zvýhodnenie riešia ukázkové projekty, ktoré sú k dispozícii prostredníctvom programu ACE (Action by the Community on the Environment) a informačnej siete NETT (European Information Network of Environmental Technologies). Základným cieľom pre najbližšie obdobie u nás je zvýšenie podielu spotreby druhotných surovín z terajších 16 % na 19 % s perspektívou zvýšenia až na 21 % do r. 2000.

Nový názor na environmentálne výrobky a trh s nimi predniesol J. Fidrmuc. Rozhodujúcou cestou vplyvu ŽP na človeka sú potraviny. Preto treba vytvoriť environmentálny trh potravín. Tento trh má 2 cesty rozvoja:

1. alternatívne a ekologicky čisté poľnohospodárstvo;
2. prísnejšia kontrola potravinárskeho tovaru podľa hygienických spotrebiteľských noriem.

Environmentálna dimenzia akosti tovaru (V. Kollár) je súčasťou kódexu spotrebiteľských práv v krajinách s vyspelou trhovou ekonomikou. Kódex deklaruje 8 práv spotrebiteľa: bezpečnosť, voľný výber tovaru, odškodnenie, informácie, vzdelávanie, zastupovanie, základné potreby, zdravé životné prostredie. Kritériá environmentálnej dimenzie akosti tovaru nie sú vo všetkých krajinách rovnaké, rozdielne bývajú napr. normy prípustných koncentrácií cudzorodých látok v potravinách a pod. Pri vytváraní spoločného európskeho trhu sa pozornosť sústreďuje na zjednotenie týchto kritérií.

Diskusia sa zamerala na legislatívne normy kontroly znečisťovania ŽP, jedy v požívatinách, ale najmä na potrebu subvencií a dotácií (úľav na daniach) na podporu a ochranu ŽP, ktoré by mali byť u nás prvoradou otázkou riešenia štátnej politiky.

Súčasťou seminára bola výstava environmentálnych výrobkov kanadskej firmy BIONAIRE, CODEA spol. s r.o., ktorú predstavila Z. Chudá. Vystavovala tu čističe vzduchu typu BIONAIRE /F 100 - F 250 (4490-9990 Kčs) a ionizátor na čistenie a zvlhčovanie ovzdušia. Svoje výrobky tu propagovala i firma DIDIER z Rakúska. Vyrába zariadenia na chemicko-fyzikálnu neutralizáciu odpadových vôd, úpravne surovej vody, odsávacie zariadenia, vetracie systémy a podobne.

Rastislava Linderová

Hospodárenie s vodou v poľnohospodárskej krajine

Václav Tlapák, Ján Šálek, Vladimír Legát: **Voda v zemľedelskej krajine**. Zemľedelské nakladateľstvá Brázda v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia ČR, Praha, 1992, 320 s., 101 tab. a 113 obr.

Hospodárske a prírodné funkcie vodných zdrojov nie sú síce v zásadnom protiklade, napriek tomu však bude tento prírodný zdroj plniť dané funkcie optimálne za predpokladu, že sa jeho prírodný charakter nebude príliš meniť. Ak teda voda zostane čistá, s dobrým kyslíkovým a tepelným režimom, vodné toky sa nebudú upravovať bez ohľadu na ekologické hľadiská, stav okolitej krajiny a jej vodný režim sa nebudú poškodzovať nesprávnou delimitáciou pôdneho fondu, odlesňovaním svahových polôh, zlým hospodárením v lesoch, nesprávnym rozmiestňovaním poľnohospodárskych kultúr, zlým spracovaním pôdy, znečisťovaním vôd poľnohospodárskymi odpadmi, nesprávnou aplikáciou pesticídov atď.

Publikácia je ďalším prínosom k problematike hospodárenia s vodou v poľnohospodárskej krajine. Syntetizuje poznatky z prírodovedných a technických disciplín so zvláštnym dôrazom na ekologickú stabilitu krajiny. V úvodných kapitolách okrem všeobecných poznatkov o vode - ako je vývoj poznania o vode, jej význam pre spoločnosť, základné funkcie a formy, dynamika vody v prírode, jej zdroje a bilancia, informuje o prírodných aj antropogénnych činiteľoch ovplyvňujúcich akosť vody.

V kapitole o hospodárení s vodou v poľnohospodárskej krajine sa venuje pozornosť požiadavkám na akosť a množstvo vody a vplyvu vodohospodárskych meliorácií. Autori zdôrazňujú, že akékoľvek vodohospodárske zásahy sa musia riešiť v rámci územných celkov zahrňujúcich celé povodia.

Problematike využívania vody v poľnohospodárskej krajine na závlahu poľnohospodárskych plodín i ako pitnej vody, zdrojom, čerpaniu, úprave a rozvodu vody sa venuje ďalšia kapitola. Autori nezabudli ani na kultúrny a estetický význam vody a na jej ochranu v poľnohospodárskej krajine. Pod ochranou vody chápajú hľadanie a využívanie všetkých dostupných spôsobov ochrany proti znečisteniu, dôslednú realizáciu opatrení súvisiacich s ochranou a organizáciou povodia, navrhovanie pásiem hygienickej ochrany, úpravu poľnohospodárskeho hospodárenia, využí-

vanie prirodzených a umelých spôsobov mechanickobiologického čistenia odpadových vôd (ktoré zamedzujú plytvaniu vodou a zároveň umožňujú zachovať jej kvalitatívne vlastnosti) a zodpovednú likvidáciu odpadov v poľnohospodárskej krajine.

V závere sa venuje pozornosť technicko-organizačným opatreniam na zachovanie správnych funkcií vody v krajine, lebo voda sa považuje za výrobný zdroj. Ide o poľnohospodárske, lesnícke a technické opatrenia v povodiach a o údržbu vodohospodárskych zariadení.

Publikácia nie je určená iba študentom odborných poľnohospodárskych škôl a vodohospodárskym pracovníkom, ale aj poľnohospodárom, ktorí sú od vody a jej kvality životne závislí a zodpovedajú pred zákonom, aj morálne, za udržanie vodných zdrojov.

Mnohé konkrétne údaje a parametre možno priamo využiť vo vede, projektovej a ochrannárskej praxi, preto ju odporúčame aj širokej vedeckej a odbornej verejnosti ako praktickú pomocku.

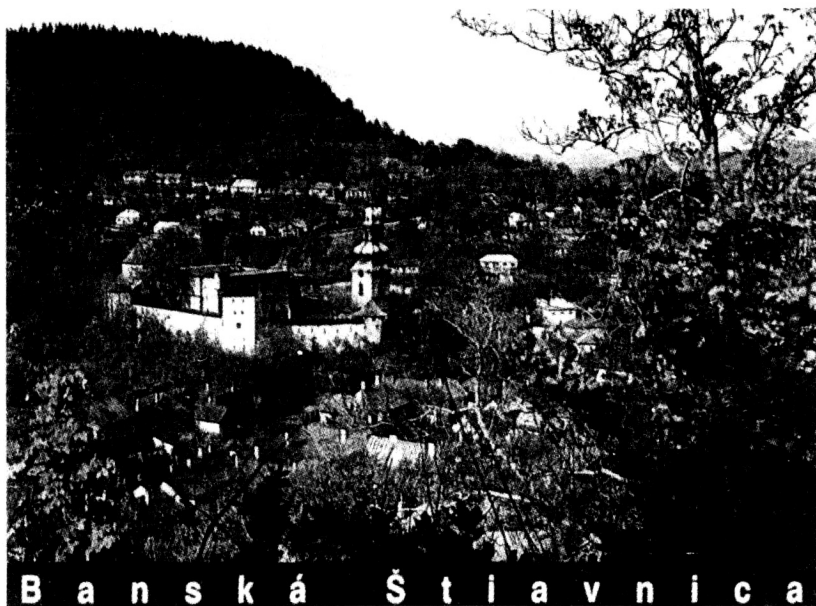
Marta Dobrovodská

Nestor slovenskej ekológie

Jozef Šteffek (editor): **František J. Turček - život, dielo, odkaz**. Kabinet evolučnej a aplikovanej krajinnej ekológie SAV v Banskej Štiavnici vo vydavateľstve Príroda, a. s. Bratislava, 1993. Náklad 1000 exemplárov, 121 s.

Do rúk priaznivcov ekologických náuk sa dostáva publikácia, venovaná celoživotnému odkazu nestora slovenskej ekológie Františka J. Turčeka (1915-1977), ktorá predstavuje jeho dielo v oblasti zoológie, lesníctva, ako aj ekológie. Brožúra je rozšírená o anglickú verziu slovenského textu a zrejme tak prvýkrát poskytuje možnosť získať plastický obraz o tomto človeku aj jeho zahraničným priateľom - kolegom, ktorí ho poznali zväčša len z publikovaných prác. O tom, že bol F. J. Tuček mimoriadna osobnosť, svedčí najmä to, že sa ako samouk, bez odborného vedenia vypracoval z ornitológa amatéra na vedca prinajmenšom európskeho významu, člena viacerých medzinárodných vedeckých spoločností. Dokázal sa sám naučiť niekoľko svetových jazykov, osvojil si základy matematicko-štatistických metód a zaviedol ich do kvantitatívnej zoológie u nás.

František J. Turček

Turčekova myšlienka: „Nie som krčah, ktorý si myslí, že zostane po ňom diera v studni, do ktorej načrel“ naznačuje, že bol i ľudsky múdry, cez predmet svojho celoživotného bádania uzrozmeneý so skutočne veľkým a geniálnym dielom prírody. Monografia je o vedcovi, ktorý sa pre svoju húževnatosť a pokoru vyplývajúcu z poznania vlastnej malosti voči prírode, musel v podstate nevyhnutne dostať do konfliktu s kulisármi komunistického režimu snažiacimi sa všetkých presvedčiť, že ich dielo je to večné...

Hoci editor vyzýva k spolupráci všetkých, ktorí by mohli prispieť ku skutočnému skompletizovaniu bibliografie, aj tak publikovaný rozsah jeho prác budí obdiv.

František J. Turček sa takto symbolicky vracia. V prvom rade na júnový odborný seminár Fauna Pofany s medzinárodnou účasťou, venovaný jeho pamiatke, lebo na tomto území viedol prvý komplexný prírodovedný výskum. Publikácia však iste zaujme široký okruh čitateľov, najmä tých, čo svoj život spojili s lesníckou biológiou a ekológiou. Pracovní i ľudský odkaz F. J. Turčeka však bude tým naliehavejší, čím nenapraviteľnejšie škody bude človek spôsobovať svojmu životnému prostrediu. Knižku si možno objednať na adrese:

Nadácia F. J. Turčeka,

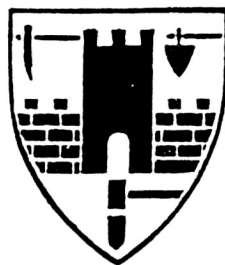
P. O. Box 59

969 00 Banská Štiavnica

Radovan Grollmus

„... moderná, správne riadená veda má iba jednu cestu: od praxe cez vedu do praxe.“

František J. Turček

1 2 7 5

M. J. Lisický: Why biodiversity?

The term biodiversity has become in the last period almost a synonym of classical problems of nature conservation. Global Biodiversity (1992) considers the cultural diversity as a part of biodiversity, which is in line with the ecosozological approach. The diversity concept is of high importance for the whole evolution and it should be applied not only to biological objects but also to human culture and civilization. The study of natural resources role in ecosystems, and applying the functions of alpha, beta, and gamma diversity to the problems of economy are, two reciprocal approaches.

J. Rusek: Biodiversity

The drastical decrease of plant and animal species is the direct reason of the more intensive interest in biodiversity. Each extincted species is for the further development and functioning of the biosphere lost and we are unable to reconstruct it. The article sets out from the introductory contribution delivered on the workshop in České Budějovice and includes different general aspects of biodiversity on community and ecosystem levels.

J. Zima: Genetic diversity of free-living mammals

Genetic diversity includes variability of the material base of heredity, i.e. nucleic acids, alleles, genes, genotypes and genepools. For the nature on the Earth is its loss also unauuspicious as the destruction and interference of the landscape and environment. The article summarizes basic knowledge of genetic variability and the structure of population and species of free-living mammals. It pays special attention to application of genetic approaches in protection of species.

F. Krahulec: Protection of biodiversity

Plant diversity is concentrated at least at three spatial scales, which have different underlying factors, different risks and endangerment which results in different protection problems and specific conservation priorities. The following three spatial scales are considered:

1. Diversity at the landscape level. The differentiation of communities is influenced by climatic and altitudinal gradients, and, also, by different land use in the past in the land of individual owners. The main risk is the global change of land use, e.g. reforestation. The variation at this level is relatively well known, the protection strategy involves mainly the selection of localities totally covering the whole variation.